

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

EUROOPA NÕUKOGU

CPT/Inf/C (2002) 1
Eestikeelne versioon / Estonian / Estonien

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT)

Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon

Konventsiooni tekst ja selgitav ülevaade

European Treaty Series – No. 126

Konventsiooni tekstile on lisatud 1. märtsil 2002 jõustunud
protokollide nr. 1 (ETS nr. 151) ja nr. 2 (ETS nr. 152) sätted.

SISUKORD

Lehekülg

Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon	4
Selgitav ülevaade	15

PIINAMISE JA EBAINIMLIKU VÕI ALANDAVA KOHTLEMISE VÕI KARISTAMISE TÕKESTAMISE EUROOPA KONVENTSIOON

Euroopa Nõukogu liikmesriigid, olles alla kirjutanud käesolevale konventsioonile,

arvestades inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni sätteid;

meenutades, et selle sama konventsiooni artikli 3 kohaselt kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada;

märkides, et käesoleva konventsiooniga loodud mehhanism rakendub nende suhtes, kes väidavad end olevat artiklis 3 sätestatu eiramise ohvrid;

olles veendunud, et vabaduse kaotanud inimeste kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu võib tugevdada külastustel rajanevate preventiivsete kohtuväliste vahenditega,

on kokku leppinud alljärgnevas:

I peatükk

Artikkel 1

Tuleb asutada Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (edaspidi komitee). Komitee peab külastusi tehes uurima vabaduse kaotanud isikute kohtlemist, et vajaduse korral tugevdada selliste inimeste kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.

Artikkel 2

Vastavalt käesolevas konventsioonis sätestatule peavad osalisriigid lubama oma jurisdiktsiooni piires külastada kõiki kohti, kus võimude korraldusel peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid.

Artikkel 3

Käesoleva konventsiooni rakendamisel teevad komitee ning osalisriikide pädevad ametivõimud koostööd.

II peatükk

Artikkel 4

1. Komitee liikmete arv vastab osalisriikide arvule.
  2. Komitee liikmeks valitakse kõrge moraaliga isikuid, kelle pädevus inimõiguste valdkonnas on tuntud või kellel on käesolevas konventsioonis käsitletud küsimustes ametialane kogemus.
  3. Ühe ja sama riigi kodanikke võib komitees olla korraga ainult üks.
  4. Liikmed täidavad oma ülesandeid üksikisikutena, nad on sõltumatud ja erapooletud ning neil peab olema võimalik tõhusalt osaleda komitee töös.
-

Artikkel 5¹

1. Komitee liikmed valib Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee absoluutse häälteenamusega nimekirja põhjal, mille koostab Euroopa Nõukogu Konsultatiivsamblee Büroo; osalisriigi delegatsioon konsultatiivsambleel esitab kolm kandidaati, kellest vähemalt kaks on selle riigi kodanikud.

Kui komiteesse tuleb valida liige, kes esindab riiki, mis ei ole Euroopa Nõukogu liige, teeb Konsultatiivsamblee Büroo selle riigi parlamendile ettepaneku esitada kolm kandidaati, kellest vähemalt kaks peavad olema selle riigi kodanikud. Ministrite Komitee teeb oma valiku pärast konsultatsioone vastava osalisriigiga.

2. Sama protseduuri järgitakse võimalike vabade kohtade täitmisel.
3. Komitee liikmed valitakse neljaks aastaks. Neid võib tagasi valida kaks korda. Seejuures lõpevad kolme esimestel valimistel valitud liikme volitused kahe aasta möödumisel. Liikmed, kelle volitused lõpevad kahe esimese aasta möödumisel, valib loosi teel Euroopa Nõukogu peasekretär vahetult pärast esimeste valimiste lõppu.
4. Tagamaks, et pool komitee liikmeskonnast vahetuks võimaluste piires iga kahe aasta järel, võib Ministrite Komitee enne iga uut valimist otsustada, et ühe või enama valitava liikme ametisoleku aeg on pikem või lühem kui neli aastat, kusjuures see ei tohi olla pikem kui kuus aastat ja lühem kui kaks aastat.
5. Juhtudel, kui asi puudutab rohkem kui ühe liikme ametisoleku aega ning Ministrite Komitee rakendab eelmist lõiget, loosib ametisoleku ajad peasekretär vahetult pärast valimist.

Artikkel 6

1. Komitee koosolekud on kinnised. Kvoorum on koos, kui kohal on liikmete enamus. Otsused võtab komitee vastu kohalolevate liikmete häälteenamusega kooskõlas artikli 10 lõikega 2.
2. Komitee kehtestab oma protseduurireeglid ise.
3. Komitee sekretariaadi loomise korraldab Euroopa Nõukogu peasekretär.

---

¹ *Tekstile on lisatud protokollide nr. 1 (ETS nr. 151) ja nr. 2 (ETS nr. 152) sätted.*

III peatükk

Artikkel 7

1. Komitee korraldab külastusi artiklis 2 viidatud kohtadesse. Lisaks kindla ajavahemiku järel toimuvatele külastustele võib komitee korraldada muid külastusi, kui ta neid vajalikuks peab.
2. Üldjuhul osaleb külastusel vähemalt kaks komitee liiget. Kui komitee peab vajalikuks, võivad talle abi osutada eksperdid ja tõlgid.

Artikkel 8

1. Komitee teatab osalisriigi valitsusele oma kavatsusest teha külastus. Pärast sellise teate edastamist võib ta ükskõik mis ajal külastada mis tahes artiklis 2 nimetatud kohta.
  2. Et komitee saaks täita oma ülesandeid, tagab osalisriik talle:
    - a) sissepääsu oma territooriumile ning piiranguteta reisimise õiguse;
    - b) täieliku info kohtadest, kus peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid;
    - c) vaba pääsu mis tahes kohta, kus peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid, sh. õiguse nimetatud kohtades takistamatult liikuda;
    - d) oma käsutuses oleva muu, komiteele vajaliku info kättesaadavuse tööülesannete täitmiseks; mainitud info taotlemisel arvestab komitee osalisriigi seaduste asjakohaseid sätteid ja kutse-eesitika nõudeid.
  3. Komitee liikmed võivad vabaduse kaotanud isikuid küsitleda kõrvaliste isikute juuresolekuta.
  4. Komitee liikmed võivad vabalt suhelda kõikide isikutega, kellel nende arvates on asjasse puutuvat infot.
  5. Vajaduse korral võib komitee viivitamatult edastada oma tähelepanekud osalisriigi pädevatele ametivõimudele.
-

Artikkel 9

1. Erandlikel asjaoludel võivad osalisriigi pädevad ametivõimud esitada komiteele taotluse jätta ära külastus komitee poolt pakutud ajal või kohta. Selliste taotluste aluseks võivad olla ainult riigikaitse, avalik julgeolek, rahutused kohtades, kus hoitakse vabaduse kaotanud isikuid, isiku tervislik seisund või kiireloomuline raske kuriteo juurdlus.
2. Pärast mainitud taotluse esitamist alustavad komitee ja osalisriik viivitamatult konsultatsioone, et selgitada olukorda ning jõuda kokkuleppele meetmetes, mis võimaldaksid komiteel võimalikult kiiresti hakata oma ülesandeid täitma. Niisuguste meetmete hulka võib kuuluda selle isiku, keda komitee kavatseb külastada, üleviimine teise kohta. Enne külastuse toimumist annab osalisriik komiteele infot iga asjasse puutuva isiku kohta.

Artikkel 10

1. Pärast iga külastust koostab komitee külastuse käigus tuvastatud faktidest aruande, arvestades kõiki osalisriigi antud selgitusi. Komitee edastab osalisriigile oma aruande, milles on esitatud vajalikuna tunduvad ettepanekud. Komitee võib konsulteerida osalisriigiga, et vajaduse korral teha ettepanekuid vabaduse kaotanud isikute kaitse tõhustamiseks.
2. Kui osalisriik ei soostu koostööd tegema või keeldub komitee soovitude kohaselt olukorda parandamast, võib komitee pärast seda, kui osalisriigil on olnud võimalus teatada oma seisukohad, otsustada kahekolmandikulise häälteenamusega esineda asjakohase avaldusega.

Artikkel 11

1. Komitee kogutud külastustega seonduv info, tema aruanne ja konsultatsioonid osalisriigiga on konfidentsiaalsed.
  2. Kui osalisriik seda palub, lisab komitee oma aruandele osalisriigi mis tahes kommentaarid.
  3. Ilma asjaosalise isiku selgesõnalise nõusolekuta ei tohi avaldada mingeid isiklikke andmeid.
-

Artikkel 12¹

Arvestades artiklis 11 esitatud konfidentsionaalsusnõuet, esitab komitee igal aastal Ministrite Komiteele oma tegevuse üldaruande, mis edastatakse konsultatiivsambleele ja kõigile konventsiooniga ühinenud riikidele, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, ning seejärel avaldatakse.

Artikkel 13

Komitee liikmetelt, ekspertidelt ja muudelt komiteed abistavatelt isikutelt nõutakse, et neile oma ülesannete täitmisel teatavaks saanud fakte ja infot hoitaks konfidentsiaalsena nii ametisoleku ajal kui ka pärast seda.

Artikkel 14

1. Komiteed abistavate isikute nimed märgitakse ära artikli 8 lõikes 1 nimetatud teates.
2. Ekspertidid tegutsevad vastavalt komiteelt saadud juhenditele ja volitustele. Neil peavad olema suured teadmised ja kogemused käesolevas konventsioonis käsitletavates valdkondades ning nagu komitee liikmeidki seob neid kohustus olla sõltumatu, erapooletu ja kättesaadav.
3. Erandjuhul on osalisriigil õigus teatada, et mõnel eksperdil või muul komiteed abistaval isikul ei lubata osaleda tema jurisdiktsioonile alluva koha külastamisel.

---

¹ *Tekstile on lisatud protokoll nr. 1 (ETS nr. 151) sätted.*

IV peatükk**Artikkel 15**

Iga osalisriik teatab komiteele ametivõimu nime ja aadressi, kes on pädev vastu võtma tema valitsusele saadetavaid teateid, ning määratud kontaktisiku andmed.

Artikkel 16

Komiteel, tema liikmetel ja artikli 7 lõikes 2 viidatud ekspertidel on käesoleva konventsiooni lisas sätestatud privileegid ja immuuniteedid.

Artikkel 17

1. Käesolev konventsioon ei kahjusta siseriiklike õigusaktide ega ühegi rahvusvahelise kokkuleppe sätteid, mis pakuvad vabaduse kaotanud isikutele suuremat kaitset.
  2. Käesolevas konventsioonis ei saa midagi käsitada Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni organite pädevust või selle osalisriikide konventsioonijärgseid kohustusi piiravana või kitsendavana.
  3. Komitee ei külasta kohti, mida 12. augusti 1949. a. Genfi konventsioonide ja selle juurde kuuluvate 8. juuni 1977. a. lisaprotokollide alusel külastavad regulaarselt eestkostjariikide või Punase Risti Rahvusvahelise Komitee esindajad või liikmed.
-

V peatükk

Artikkel 18¹

1. Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See ratifitseeritakse, võetakse vastu või kinnitatakse. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamisdokumendid deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juurde.
2. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee võib kutsuda konventsiooniga ühinema mis tahes riiki, kes ei ole Euroopa Nõukogu liige.

Artikkel 19¹

1. Käesolev konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil seitse Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla seotud konventsiooniga vastavalt artikli 18 sätetele.
2. Riigi suhtes, kes hiljem väljendab nõusolekut olla seotud konventsiooniga, jõustub see selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimise päevast.

Artikkel 20¹

1. Iga riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimisel täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes käesolev konventsioon kehtib.
2. Iga riik võib mis tahes hilisemal kuupäeval laiendada Euroopa Nõukogu peasekretäriale adresseeritud deklaratsiooni alusel käesoleva konventsiooni kehtivust deklaratsioonis täpsustatud mis tahes muule territooriumile. Niisuguse territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele nimetatud deklaratsiooni peasekretäriale laekumise päevast.
3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib tühistada peasekretäriale adresseeritud teatega mis tahes selles deklaratsioonis täpsustatud territooriumi suhtes. Tühistumine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele nimetatud teate peasekretäriale laekumise päevast.

---

¹ *Tekstile on lisatud protokoll nr. 1 (ETS nr. 151) sätted.*

Artikkel 21

Käesoleva konventsiooni sätete suhtes ei saa teha reservatsioone.

Artikkel 22

1. Osalisriik võib igal ajal käesoleva konventsiooni Euroopa Nõukogu peasekretärile adresseeritud teate alusel denonsseerida.
2. Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kaheteistkümne kuu möödumisele vastava teate peasekretärile laekumise päevast.

Artikkel 23¹

Euroopa Nõukogu peasekretär informeerib Euroopa Nõukogu liikmesriike ja kõiki konventsiooniga ühinenud riike, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed:

- a) igast allakirjutamisest;
- b) igast ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimisest;
- c) igast käesoleva konventsiooni jõustumise kuupäevast vastavalt artiklitele 19 ja 20;
- d) igast muust käesoleva konventsiooniga seotud toimingust, teatest või edastatud infost, välja arvatud artiklite 8 ja 10 kohased toimingud.

Ülaltoodu kinnituseks on selleks täielikult volitatud isikud käesolevale konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud Strasbourg'is 1987. a. 26. novembril inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdselt autentsed, ühes eksemplaris, mis deponeeritakse Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõendatud koopiad kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.

---

¹ *Tekstile on lisatud protokoll nr. 1 (ETS nr. 151) sätted.*

Lisa

Eesõigused ja puutumatus

(artikkel 16)

1. Käesoleva lisa viiteid komitee liikmetele tuleb käsitada ühtlasi viidetena ekspertidele, keda mainitakse artikli 7 lõikes 2.
2. Oma ülesannete täitmisel ning sellega seotud ametireisidel on komitee liikmetel alljärgnevad privileegid ja immuuniteedid:
  - a) isikupuutumatus, sh. isikliku pagasi puutumatus, ning kohtulik puutumatus nende isikute poolt oma ametiseisundis suuliselt või kirjalikult väljendatu ja sooritatud tegude suhtes;
  - b) täielik liikumisvabadus elukohariigist väljasõidul ja sinna naasmisel, sissesõidul riiki, kus nad täidavad oma ülesandeid, ja sealt väljasõidul ning vabastus kohustusest registreerida end välismaalasena riigis, mida nad külastavad või kust nad oma ülesannete täitmisel läbi sõidavad.
3. Ametireisidel antakse komitee liikmetele tolli- ja valuutakontrollis järgmised õigused:
  - a) oma riigi valitsus tagab neile samad õigused, mis antakse kõrgematele ametnikele ajutise ametialase lähetusega seotud välisreisidel;
  - b) teiste osalisriikide valitsused tagavad neile samad õigused, mis antakse välisriikide valitsuste esindajatele ajutise ametilähetuse puhul.
4. Komitee tegevust puudutavad dokumendid ja materjalid on puutumatud.

Komitee ametlikku kirjavahetust või muud ametlikku infovahetust ei või kinni pidada ega tsenseerida.

---

5. Et tagada komitee liikmetele oma ülesannete täitmisel täielik sõnavabadus ja täielik sõltumatus, säilib kohtulik puutumatus nende poolt oma ametiseisundis suuliselt või kirjalikult väljendatu ja sooritatud tegude suhtes ka siis, kui need isikud ei täida enam nimetatud ülesandeid.
  6. Privileegid ja immunitetid ole komitee liikmetele antud mitte isikliku kasu huvides, vaid kaitsmaks nende sõltumatust oma ülesannete täitmisel. Ainuüksi komitee ise on pädev oma liikmetelt puutumatus ära võtma; tal ei ole mitte ainult õigus, vaid ka kohustus võtta oma liikmelt puutumatus mis tahes juhtumil, kui ta on arvamusel, et puutumatus takistab kohtumenetlust ja puutumatus e äravõtmine ei kahjusta eesmärki, mille nimel puutumatus on antud.
-

SELGITAV ÜLEVAADE

I Sissejuhatus

1. 28. septembril 1983. a. võttis Euroopa Nõukogu Konsultatiivassamblee vastu soovitus nr. 971 (1983) kinnipeetavate isikute kaitse kohta piinamise ning julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu. Selles tekstis soovitas assamblee muu hulgas, et Ministrite Komitee võtaks vastu soovitusele lisatud Euroopa konventsiooni eelnõu, mis käsitleb kinnipeetavate isikute kaitset piinamise ning julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.

Lühidalt võib selle algatuse tausta kokku võtta järgmiselt:

2. 1981. a. jaanuaris võttis assamblee vastu rahvusvahelist piinamisvastast konventsiooni käsitleva soovitus nr. 909 (1981), milles ta viitas ÜRO-s tehtavale tööle ning soovitas Ministrite Komiteel kutsuda liikmesriikide valitsusi üles kiirendama ÜRO Inimõiguste Komisjonis ettevalmistatava piinamisvastase konventsiooni eelnõu vastuvõtmist ja rakendamist. Samuti kutsus ta üles komisjonis esindatud liikmesriikide valitsusi tegutsema selle nimel, et komisjon võiks esitada omapoolsed üksikasjalised märkused konventsiooni juurde kuuluva fakultatiivprotokoll (esitatud Costa Rica poolt) kohta niipea, kui konventsiooni eelnõu on antud üle ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogule.

3. 1981. a. märtsis esitati assambleele kaks ettepanekut resolutsioonide kohta, milles käsitletakse piinamist Euroopa Nõukogu liikmesriikides; üks ettepanek oli hr. Lidblomilt (Doc. 4718 rev.) ja teine hr. Jägerilt (Doc. 4730). Ettepanekud anti edasi õigusküsimuste komisjonile, kes otsustas uurida neid koos.

4. Õigusküsimuste komitees toimunud arutelu tulemusena valmis aruanne (Doc. 5099), mille komisjoni nimel koostas hr. Berrier ja mis kiideti heaks 30. juunil 1983. a. Aruanne sisaldas vastavasisulise Euroopa konventsiooni eelnõu, mille aruandja palvel olid välja töötanud Rahvusvaheline Juristide Komisjon ja Šveitsi Piinamisvastane Komitee.

1983. a. septembris esitas hr. Dejardin mainitud aruande kohta poliitiliste küsimuste komitee arvamuse (Doc. 5123).

---

5. Sellega seoses olgu märgitud, et samalaadne töö käis ÜRO raames ning ÜRO Peaassamblee kiitis 10. detsembril 1984. a. heaks soovitus nr. 909 nimetatud piinamise ja muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastase konventsiooni teksti, mis seejärel avati allakirjutamiseks. Mis puutub Costa Rica esitatud fakultatiivprotokoll eelnõu, siis selle eesmärk on luua samalaadne preventiivne mehhanism, mis on kavandatud soovitusele nr. 971 lisatud konventsiooni eelnõus.

6. Pärast soovituse nr. 971 vastuvõtmist volitas Ministrite Komitee oma aseministrite 36. nõupidamisel 1984. a. jaanuaris inimõiguste juhtivkomiteed (CDDH) tegema järgmist:

“Arutada assamblee soovitust nr. 971, et anda pärast konsultatsioone Kuritegevuse Küsimuste Euroopa Komiteega (CDPC) Ministrite Komiteele üle konventsiooni või muu õigusakti eelnõu tekst, mis käsitleb kinnipeetavate isikute kaitsmist piinamise ning julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.”

7. CDDH volitas 15. nõupidamisel 1984. a. märtsis seda tööd tegema oma allüksuse – Euroopa inimõiguste kaitse konventsioonis sätestatud õiguste laiendamise võimalusi uuriva ekspertide komitee (DH-EX).

8. DH-EX arutas soovitusele nr. 971 lisatud konventsiooni eelnõu oma 19.-25. nõupidamisel (1984. a. maist 1986. a. juunini). Muu hulgas võttis komisjon arvesse, et:

- ministrite inimõiguste alase konverentsi (Viin, 1985, 19.-20. märts) resolutsioonis nr. 2 on Ministrite Komiteele antud tungiv soovitus tagada piinamist käsitleva õigusakti eelnõu väljatöötamine nii kiiresti kui võimalik, et see siis vastu võtta;
  - Ministrite Komitee 76. istungjärgu (25. aprill 1985. a.) lõppkommünikees on mainitud, et ministrid toetasid konverentsil esitatud üleskutset;
  - Assamblee esitas Ministrite Komitee esimehele konventsiooni eelnõu kohta kolm küsimust: ühe esitas hr. Berrier 1985. a. jaanuaris, teised hr. Abeloa 1985. a. aprillis ja septembris;
  - 77. istungjärgu (1985. a. november) lõppkommünikees kordas Ministrite Komitee, et ta on väga huvitatud konventsiooni eelnõu kiirest valmimisest.
-

---

9. Oma töö käigus oli DH-EX-l võimalus konsulteerida Euroopa Inimõiguste Komisjoni ja Euroopa Inimõiguste Kohtuga. Samuti korraldas ta istungi, millest võtsid osa Rahvusvahelise Juristide Komisjoni, Šveitsi Piinamisvastase Komitee ja Punase Risti Rahvusvahelise Komitee esindajad. Peale selle toimus kaks istungit kahe psühhiaatriaeksperti osavõtul. Enne konventsiooni eelnõu algvariandi üleandmist CDDH-le 1986. a. juunis võttis DH-EX arvesse Euroopa Õiguskoostöö komitee (CDCJ) ja Euroopa Kuritegevusküsimuste Komitee (CDPC) arvamused, kes olid konsulteerinud CDDH-ga.

10. CDCJ ja CDPC kõrval konsulteeris CDDH ka Euroopa Inimõiguste Komisjoni ja Euroopa Inimõiguste Kohtuga. Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsiooni tekst sai lõpliku viimistluse CDDH 21. nõupidamisel 1986. a. novembris ning anti seejärel üle Ministrite Komiteele.

11. Konsulteerinud assambleega (vt. Arvamus nr. 133 27. märtsist 1987.a.), võttis Ministrite Komitee konventsiooni teksti 1987. a. 26. juunil vastu. Konventsioon avati Euroopa Nõukogu liikmesriikidele allakirjutamiseks 26. novembril 1987. a. *

---

* Komitee (CPT) sekterariaadi märkus 2002. a.:
4. novembril 1993 avati allakirjutamiseks konventsiooni kaks lisaprotokoll. Protokoll nr. 1 muudab konventsiooni avatuks: Ministrite Komitee võib kutsuda konventsiooniga ühinema mis tahes riiki, kes ei ole Euroopa Nõukogu liige. Protokoll nr. 2 kehtestab tehnilist laadi muudatuse: tagamaks, et pool komitee liikmeskonnast vahetuks iga kahe aasta tagant jagatakse komitee liikmed valimiste ajal kahte rühma. Samuti sätestab protokoll, et komitee liikmeid võib senise ühe korra asemel tagasi valida kaks korda. Mõlemad protokollid jõustusid 1. märtsil 2002.

II Uue konventsiooni väljatöötamise põhjused

12. Piinamine ja ebainimlik või alandav kohtlemine või karistamine on keelatud siseriiklike õigusaktide ning mitme rahvusvahelise dokumendiga. Samas näitab kogemus, et vaja on ulatuslikumaid ja tõhusamaid rahvusvahelisi meetmeid, eriti vabaduse kaotanud isikute kaitsmiseks.

13. Euroopa Nõukogu raames on olulisi tulemusi saavutatud kohtustüsteemi abil, mis loodi 4. novembril 1950. a. sõlmitud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni alusel. Üldine seisukoht on, et vastavat süsteemi, mis tugineb üksikisikute või riikide kaebustele inimõiguste rikkumise kohta, oleks otstarbekas täiendada preventiivse kohtuvälise mehhanismiga. Viimase siht oleks uurida vabaduse kaotanud isikute kohtlemist, et vajaduse korral tugevdada nende kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.

14. Mainitud põhjustel luuakse käesoleva konventsiooni alusel komitee, kes võib visiteerida kõiki osapoolte jurisdiktsioonile alluvaid kohti, kus riigivõimud peavad kinni vabaduse kaotanud isikuid.

III Uue süsteemi peamised jooned

15. Punktide 13 ja 14 kohaselt on komitee ülesanne sooritada visiite ja vajaduse korral teha ettepanekuid, kuidas parandada vabaduse kaotanud isikute kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.

16. Komitee liikmed täidavad oma ülesandeid üksikisikutena; liikmeks valitakse kõrge moraaliga isikuid, kelle pädevus inimõiguste valdkonnas on tuntud või kellel on ametialane kogemus käesolevas konventsioonis käsitletavates küsimustes. Kui komitee peab vajalikuks, võivad teda abistada vastava kvalifikatsiooniga eksperdid.

17. Komitee pädevuses ei ole mingeid kohtufunktsioone; tema ülesanne ei ole langetada vastavate rahvusvaheliste õigusaktide eiramise otsust. Seetõttu hoidub komitee ka avaldamast oma arvamust säärase õigusaktide tõlgendamise kohta in abstracto või konkreetsete faktide kohta.

18. Langetades otsust, kas on põhjust esitada soovitusi, peab komitee loomulikult andma visiteerimisel tuvastatud faktidele hinnangu. Kuna komitee ei ole pädev tunnistajaid kohtumenetluse üldpõhimõtete järgi üle kuulama, ei ole tal piisavalt alust anda soovitusi juhul, kui faktid ei ole küllalt selged ja neid on vaja veel uurida. Sellistel juhtudel võib komitee informeerida osalisriiki, soovitades korraldada täiendav riiklik uurimine ning paluda enda kursishoidmist uurimistulemustega.

19. Komitee võib hiljem teha külastatud kohtadesse ka kordusvisiite.

20. Konventsiooni rakendamisel peavad komitee ja osalisriik tegema koostööd. Komitee eesmärk ei ole mitte riiki hukka mõista, vaid koostööle tugineva nõustamise läbi vajaduse korral taotleda vabaduse kaotanud isikute paremat kaitset.

IV Märkused konventsiooni sätete kohta

Preambula

21. Preambula viitab põhjustele, miks Euroopa Nõukogu liikmesriigid pidasid vajalikuks sõlmida käesoleva konventsiooni, ning sõnastab selle eesmärgi (vt. selgituste I kuni III peatükk).

22. Viide Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklile 3 annab komiteele lähtekohta, kuidas hinnata olukordi, mis võivad olla pinnaseks piinamisele või ebainimlikule või alandavale kohtlemisele või karistamisele (vt. allpool punktid 26 ja 27).

Artikkel 1

23. Käesolev artikkel sätestab üksuse loomise, mille ülesanne on sooritada visiite, ja määrab ära nende eesmärgi. Seeläbi kirjeldatakse Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee põhifunktsioone.

24. Väljendit “vabaduse kaotamine” tuleb käesoleva konventsiooni mõttes käsitada Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 5 tähenduses nii, nagu see on täpsemalt lahti mõtestatud Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Komisjoni tavaõiguses. Seejuures ei ole vahetegemisel vabaduse seadusliku ja ebaseadusliku äravõtmise vahel, mis tuleneb artiklist 5, komitee pädevuse seisukohalt mingit tähtsust.

25. Nagu on juba viidatud punktis 17, ei ole komiteel mingeid kohtufunktsioone: tema liikmed ei pea olema juristid, tema soovitusel ei ole riigile kohustuslikud ning ta ei anna õiguslikke hinnanguid. Komitee funktsioonid on pelgalt preventiivset laadi. Ta teeb visiite, et koguda infot, ja vajaduse korral annab tuvastatud faktide alusel soovitusi, tugevdamaks vabaduse kaotanud isikute kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu.

26. Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keelustamine on rahvusvaheline üldpõhimõte, mis erinevas sõnastuses kajastub mitmes rahvusvahelises dokumendis, näiteks Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 3.

---

27. Komitee juhindub Inimõiguste Kohtu ja Inimõiguste Komisjoni loodud tavaõigusest vastavalt artiklile 3. Samas on tema tegevuse eesmärk preventiivne ja suunatud tulevikku, mitte õiguspõhimõtete rakendamine konkreetsetele olukordadele. Komitee ei peaks sekkuma artikli 3 tõlgendamisse ja rakendamisse.

Artikkel 2

28. Selle sätte alusel nõustuvad konventsiooniosalised lubama visiite mis tahes nende jurisdiktsioonile alluvatesse kohtadesse, kus riigivõimud peavad kinni ühte või enamat vabaduse kaotanud isikut. Ei ole tähtis, kas vabaduse äravõtmine toimus ametliku otsuse alusel või mitte.

29. Visiidid võivad toimuda igas olukorras. Konventsioon ei kehti mitte ainult rahu-, vaid ka sõjaajal või muudes kriisiolukordades. Selles osas, mis puudutab komitee õigust külastada mainitud kohti, piiravad tema pädevust siiski artikli 17 3. lõike sätted (vt. punkt 93).

30. Visiteerida võib mis tahes kohta, kus peetakse kinni ükskõik mis põhjusel vabaduse kaotanud isikuid. Seetõttu on konventsioon rakendatav näiteks kohtadele, kus isikud on aresti all, kus neid hoitakse vangistuses kuriteo eest süüdi mõistva otsuse põhjal, kus nad viibivad vahistatuna haldusõiguserikkumiste eest, kus neid peetakse kinni meditsiinilistel põhjustel või kus riigivõimud hoiavad kinnipeetud alaealisi. Käesolev konventsioon hõlmab ka kinnipidamist sõjaväevõimude poolt.

31. Visiidid kohtadesse, kus isikuid peetakse kinni nende vaimse seisundi tõttu, nõuavad eriti hoolikat ettevalmistust ja suhtumist; tähelepanu tuleb pöörata visiteerijate kvalifikatsioonile ja kogemustele ning visiidi läbiviimise viisile. Visiteerimisel juhindub komitee kahtlemata ka Ministrite Komitee asjakohastest soovitustest.

32. Visiite võib teha nii era- kui ka avalikesse institutsioonidesse. Kriteerium on see, kas vabadus on kaotanud mõne riigivõimuasutuse tegevuse tulemusena. Eelõeldust tulenevalt võib komitee külastada ainult selliseid isikuid, kelle vabaduse on ära võtnud mõni riigivõimuasutus, mitte aga vabatahtlikke patsiente. Viimatimainitud juhul peab komiteel olema võimalus veenduda, et see oli tõepoolest patsiendi soov.

Artikkel 3

33. Nagu juba mainitud üldmärkustes (vt. II ja III peatükk), loob käesolev konventsioon kohtuvälise preventiivse mehhanismi. Komitee ülesanne ei ole riike rikkumiste eest hukka mõista, vaid nendega koostööd teha, tugevdamaks vabaduse kaotanud isikute kaitset. Et määratleda komitee ja osalisriikide vahelise suhtlemise laadi, on artiklis 3 koostööd puudutav üldpõhimõte.

34. Koostööpõhimõte kehtib komitee tegevuse kõigi staadiumide kohta. See puudutab otseselt mitmeid muid konventsiooni sätteid, näiteks artikleid 2, 8, 9 ja 10.

On soovitav, et komitee kaasaks oma töösse, eriti visiitide ajal, osalisriigi asjatundjaid, kelle abi osalisriik talle pakub (vt. samuti 64. ja 65. punkti).

Artikkel 4

Lõige 1

35. Komitee liikmete arv võrdub käesoleva konventsiooni osaliste arvuga. See säte tuleneb Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 20 esimesest osast.

Lõige 2

36. Mis puutub komitee liikmetele esitavatesse nõuetesse, siis lõikes 2 on mainitud, et liikmeks valitakse kõrge moraaliga isikuid, kelle pädevus inimõiguste valdkonnas on tuntud või kellel on käesolevas konventsioonis käsitletavates küsimustes ametialaseid kogemusi. Ei ole peetud soovitavaks üksikasjaliselt loetleda kutsevaldkondi, mille esindajad komitee liikmed võiksid olla. On selge, et nad ei pea olema juristid. Soovitav on, et komiteesse kuuluks isikuid, kellel on kogemusi näiteks täitemenetlus- ning mitmesugustes meditsiini valdkondades, mis vabaduse kaotanud isikute kohtlemise seisukohalt on olulised. See teeks komitee ja riikide vahelise dialoogi tulemuslikumaks ning aitaks komiteel esitada konkreetseid ettepanekuid.

Lõige 3

37. Käesolev lõige vastab Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 20 viimasele osale.

Lõige 4

38. Käesolev lõige nõuab, et liikmed täidaksid oma ülesandeid üksikisikutena, et nad oleksid sõltumatud ja erapooletud ning saaksid tulemuslikult osaleda komitee töös. Koosõlas eelöelduga eeldatakse, et ei esitata ega valita kandidaate, kellel võivad olla vastakad huvid või kellel mingil muul põhjusel võiks olla raske täita sõltumatuse, erapooletuse ja komitee töös tõhusa osalemise nõuet. Samuti eeldatakse, et komitee liige, kellel tekib nimetatud raskusi konkreetses olukorras, ei osale üheski komitee ettevõtmises, mis puudutab seda olukorda.

Artikkel 5

Lõige 1

39. Komitee liikmete valimise protseduur on üldjoontes sama mis Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 20 ettenähtud komisjoni liikmete valimisel.

Lõige 2

40. Võimalike vabade kohtade täitmisel (surma või tagasiastumise korral) peetakse asjakohaseks järgida samu valimisprotseduure.

Lõige 3

41. Ametisoleku ajaks on määratud neli aastat, kusjuures tagasi valida on võimalik ainult ühel korral. **

42. Pärast kahte esimest tegevusaastat tuleb komiteed osaliselt uuendada. Lõikes fikseeritud protseduuri aluseks on Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklite 22 ja 40 sellekohased sätted.

** Komitee (CPT) sekretariaadi märkus 2002. a.:
pärast 2. jõustumist võib komitee liikmeid tagasi valida kaks korda.

Artikkel 6

Lõige 1

43. Arvestades komitee tegevuse spetsiifilist iseloomu, mis tuleneb käesoleva konventsiooni sätetest, sõnastatakse põhimõte, et komitee nõupidamised on kinnised. See säte täiendab artiklis 11 sisalduvat põhimõtet, et komitee kogutud visiidiga seotud info, tema aruanne ja konsultatsioonid konventsiooniosalisega on konfidentsiaalsed.

44. Komitee võtab otsused vastu kohalolevate liikmete häälteenamusega, arvestades artikli 10 2. lõikes esitatud nõudeid. Kvoorum on koos, kui kohal on liikmete enamus.

Lõige 2

45. Kooskõlas rahvusvahelise tavaga sätestab käesolev lõige, et komitee kehtestab oma protseduurireeglid ise. Tavakohaselt reguleerivad need organisatsioonilisi küsimusi, sh. esimehe valimist.

Lõige 3

46. Käesolev säte, kus on mainitud, et komitee sekretariaadi loomise korraldab Euroopa Nõukogu peasekretär, tuleneb Euroopa Nõukogu tavapraktikast.

Artikkel 7

Lõige 1

47. Käesolev lõige sätestab, et komitee vastutab visiitide korraldamise eest kohtadesse, mida mainitakse konventsiooni artiklis 2. Samuti määrab see lõige, et komitee võib teha nii korralisi kui ka erakorralisi visiite.

48. Korraliste visiitide puhul tuleb komiteel töö tõhustamiseks tingimata arvesse võtta külastamist vajavate kohtade arvu riigis. Samuti peab komitee võimaluste piires kindlustama, et visiite eri riikidesse tehtaks võrdsetel alustel. Veelgi enam, praktilistest kaalutlustest lähtudes ei tohiks komitee korraliste visiitide kava ette näha, et järjekindlalt külastataks kõiki kohti, kus peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid. Komitee peaks andma teatava prioriteedi erakorralistele visiitidele, mida ta mõnes olukorras vajalikuks peab.

---

49. Mis puudutab erakorralisi visiite, siis on komitee otsustada, millal ta säärast visiiti vajalikuks peab ning milliseid asjaolusid ta otsuse langetamisel arvestab. Ehkki komitee ei peaks tegelema üksikute kaebuste tagamaade uurimisega (vajalikud mehhanismid selleks on ette nähtud mujal, näiteks Euroopa inimõiguste konventsioonis), võib ta anda hinnangu üksikisikutelt või isikute gruppidele saadud infole ning otsustada, kas tal tuleks saadud info alusel kasutada oma volitusi. Samasugune otsustusvabadus peaks komiteel olema juhul, kui mõni osalisriik soovib, et komitee külastaks tema jurisdiktsioonile alluvaid kohti eesmärgiga uurida tema vastu esitatud süüdistusi ning jõuda olukorras selgusele.

Lõige 2

50. Visiidil ei pea ilmingimata osalema kogu komitee; tegelikult on tõenäoline, et komitee täiskoosseis teeb visiidi erandolukordades. Seetõttu sätestab lõige 2, et üldjuhul osaleb visiidil vähemalt kaks komitee liiget, kes tegutsevad tema nimel. Erandjuhul võib komiteed esindada ainult üks liige, näiteks kiireloomulise erakorralise visiidi puhul, kui ainult ühel liikmel on võimalik see ette võtta.

51. Kui komitee peab vajalikuks, võivad teda abistada eksperdid ja tõlgid. Sätte mõte on lisada komitee liikmete kogemustele teda abistavate isikute kogemused. Siinkohal peetakse silmas näiteks isikuid, kes on osalenud humanitaarmissioonides või kes on saanud vastava koolituse; isikuid, kes on olnud tegevad meditsiinalal, kellel on kinnipeetavate isikute kohtlemise või vanglatöö kogemusi või kes vajaduse korral oskavad kohelda kinnipeetavaid alaealisi.

52. Visiidi korraldamisel hoolitseb komitee selle eest, et tema käsutuses oleks piisavalt teadmisi vastava riigi ja keele kohta.

53. Visiidiks väljavalitud komitee liikmel või liikmetel on vajalikud volitused, et astuda kontakti külastatava riigi võimudega. Nemad vastutavad visiidi eest üldiselt ning visiidi järgse aruande esitamise eest komiteele.

Artikkel 8

54. Välja arvatud lõige 1, kus sõna “komitee” viitab komitee täiskoosseisule, on käesolevas artiklis (samuti artiklites 3 ja 9 ning artiklite 14 ja 17 3. lõikes) komitee all mõeldud komitee nimel visiiti sooritavat delegatsiooni.

Lõige 1

55. Konventsiooni ratifitseerinud riigid on kohustatud lubama visiite mis tahes nende jurisdiktsioonile alluvasse kohta. Käesoleva sätte mõte on määratleda abinõud, mis on vajalikud visiidi sooritamiseks. Visiiti ei saa teha enne, kui komitee on osalisriigi vaitsust oma sellekohasest kavatsusest informeerinud (vrd. artikliga 15). Pärast sellise teate edastamist võib komitee ükskõik mis ajal külastada mis tahes kohta, millele on viidatud käesoleva konventsiooni artiklis 2.

On oluline, et komitee ja osalisriik jõuaksid rahuldavale kokkuleppele visiteeriva delegatsiooni iga liikme volitustes ning viisis, kuidas neid isikuid tõendatakse.

56. Käesolev lõige ei täpsusta, kui pikk aeg (näiteks kakskümmend neli või nelikümmend kaheksa tundi) peaks mööduma teate edastamisest kuni visiidi sooritamiseni. Võib ju ette tulla erandolukordi, kus visiit toimub vahetult pärast teate edastamist. Samas peaks komitee üldjuhul ning artiklis 3 sätestatud koostööpõhimõtet arvestades andma külastatavale riigile piisavalt aega astuda samme, mis on vajalikud visiidi tulemuslikkuse kindlustamiseks.

57. Lähtudes mainitud koostöövaimust, eeldatakse juhtudel, kui komitee teatab kavandatavast visiidist selle aega ja kohta täpsustamata, et komitee teeb need täpsustused pärastpoole, enne visiidi sooritamist.

58. Lisaks faktile, et kavatakse teha viisit, peaks teade sisaldama visiidil osalevate komitee liikmete nimed, ära mainima eksperdid ning delegatsiooni abistavad tõlgid ja muu abipersonali ning täpsustama, milliseid kohti komitee kavatseb külastada. Seejuures ei takista tõik, et teates on mainitud konkreetseid kohti, komitee liikmetel teada andmast, et visiidi käigus soovivad nad külastada ka muid kohti.

59. Lõpuks oodatakse komiteelt selle silmaspidamist, et visiidid tugevdatud valvega vanglatesse võivad vajada hoolikat ettevalmistust.

Lõige 2

60. Komitee visiitide erilisest iseloomust tingituna ollakse seisukohal, et käesolev säte kehtib võrdselt enne visiidi sooritamist, selle käigus ja pärast seda. Lõige sisaldab ammendava loetelu kõigest, mida osalisriik peab komiteele viimase töö hõlbustamiseks võimaldama. Loomulikult peab osalisriik osutama komiteele ka muud tema tööd kergendavat abi.

---

61. Punkti a kohaselt, mida tuleb lugeda kooskõlas artiklitega 2 ja 16, ei või visiteeriva delegatsiooni liikme suhtes (arvestades artikli 14 3. lõike osa, mis puudutab komiteed abistavaid eksperte) rakendada osalisriikide kehtestatud immigratsiooni kitsendavaid tingimusi (näiteks viisade osas). On endastmõistetav, et piiranguteta reisimise õigus ei anna komiteele või tema ekspertidele täielikku vabadust liikuda piirkondades, mille külastamist on riigikaitseelistel põhjustel piiratud (vrd. artikliga 9).

62. Punkti b kohaselt peab osalisriik esitama komiteele taotlusel nimekirja kõigist oma jurisdiktsioonile alluvatest kohtadest, kus peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid, näidates ära, mis asutusega on tegemist (vangla, politseijaoskond, haigla jne.). Seda loetelu esitades võib kõnesolev riik lisaks nimekirjale kohtadest, kus vabaduse kaotanud isikuid alaliselt kinni peetakse, näiteks vanglastest ja vaimuhaiglastest, esitada loetelu kohtadest, kus vabaduse kaotanud isikuid võidakse aeg-ajalt kinni pidada, näiteks kõigist politseijaoskondadest ja sõjaväekasarmutest. Eeldatakse, et komitee palub riigil esitada ka üksikasjaliku loetelu kohtadest mingis selle riigi jurisdiktsiooni all olevas piirkonnas, mida ta kavatseb külastada. Seejuures ei ole riigil vaja esitada kõigi kinnipeetavate nimekirja. Kui komitee mingil konkreetsel põhjusel soovib saada infot mõne kindla isiku kohta (sh. selle kohta, kus teda kinni peetakse), võib ta seda küsida käesoleva lõike 2 punkti d kohaselt.

63. Punkt c rõhutab komitee liikmete liikumisvabadust, eriti artiklis 2 nimetatud kohtades. Samas ei tähenda see säte, et komiteed ei võiks abistamise eesmärgil saata külastatava riigi ametiisik (vrd. artikliga 15). Eriti juhtudel, kui külastatakse kohti, mis on salastatud riigikaitseelistel põhjustel või mis avaliku julgeoleku tagamiseks on erilise kaitse all (vrd. artikliga 9). Seejuures ei või saatev isik osaleda küsitlemisel, mida on mainitud käesoleva artikli lõikes 3.

64. Punkt d kohustab osalisriike andma komiteele nende valduses olevat infot, mida komitee vajab oma ülesannete täitmiseks. On selge, et info kättesaadavus on komiteele väga oluline. Samas tunnistatakse, et liikmesriikides võivad info avalikustamisel kehtida konkreetsed reeglid. Seepärast on komitee, taotledes osalisriigilt infot, omalt poolt kohustatud arvestama selle riigi õigusaktides sisalduvaid reegleid ning kutse-eeetika nõudeid (eriti juhtudel, mis puudutavad andmekaitset ja meditsiiniinfo konfidentsiaalsust). Eeldatakse, et selles küsimuses tekkida võivad raskused ületatakse vastastikuse mõistmise ja koostöö vaimus, millele käesolev konventsioon tugineb.

65. Ollakse seisukohal, et osalisriik otsustab, millisel kujul (nt. dokumentide originaalid või koopiad) ta komitee poolt taotletud info edastab.

Lõige 3

66. Käesoleva lõike kohaselt võib komitee korraldada küsitlusi ilma kõrvaliste isikute juuresolekuta. Sellistes küsitlustes võib komitee kasutada oma tõlke ning talle ei või esitada mingeid ajapiiranguid.

Vaimsete häiretega patsientide küsitlemisel tuleks komiteel pöörata erilist tähelepanu sellele, mitu inimest võtab küsitlemisest osa ning milline on nende kvalifikatsioon ja keelteoskus (vrd. punktiga 31).

67. Olakse seisukohal, et vabaduse kaotanud isik ei ole kohustatud komiteega suhtlema. Samas peab komiteel olema võimalik veenduda, et kõnealune isik on sellise otsuse langetanud oma vabal tahtel.

Lõige 4

68. Viidates isikutele, kellega komitee võib soovida suhelda, pidasid konventsiooni eelnõu autorid eriti silmas kinnipeetavate, vabaduse kaotanud isikute perekondi, advokaate, arste ning teenindavat meditsiinipersonali. Samas ei ole ükski eraisik kohustatud komiteega suhtlema.

69. Komiteele selle sättega antud õigused ei anna talle volitusi korraldada õiguslikust seisukohast ametlikke ülekuulamisi, mis eeldavad kindlate protseduurinõuete järgimist. Nii näiteks ei ole kellelgi kohustust anda tunnistust vande all.

Lõige 5

70. Käesolev lõige võimaldab komiteel esitada teatud tähelepanekuid visiidi kestel. Seda võimalust tuleks kasutada ainult erandjuhtudel (näiteks juhul, kui vabaduse kaotanud isikute kohtlemist on vaja kiiresti parandada). Mainitud võimalus ei vabasta komiteed kohustusest esitada hilisem aruanne vastavalt artiklile 10.

Artikkel 9

71. Käesolev artikkel tunnistab, et hoolimata osalisriigi kohustusest lubada komiteel teha visiite, võivad teatavad erandolukorrad õigustada visiidi edasilükkamist või mõningaid piiranguid osas, mis puudutab komitee õigust külastada konkreetset kohta. Lõige 1 konkretiseerib neid erandlikke olukordi, piirates artikli sätete kasutamise järgmiste juhtudega:

- riigi kaitse tagamine;
- avaliku julgeoleku tagamine;
- rahutused vanglates ja teistes kohtades, kus peetakse kinni vabaduse kaotanud isikuid;
- juhtumid, mil külastada kavatsetava isiku tervislikku seisundit (sh. vaimset seisundit) arvestades võib visiit mingil ajahetkel kahjustada tema tervist;
- rasket kuritegu puudutava kiireloomulise ülekuulamise ja sellega seotud uurimise segamine.

72. Osalisriigilt, kes soovib rakendada artikli 9 sätteid, nõutakse seal nimetatud asjaolude täpsustamist. Lõike 2 alusel peavad komitee ja osalisriik alustama konsultatsioone, mille käigus selgitatakse selle riigi poolt nimetatud asjaolusid ja seda, kuidas need on seotud komitee artikli 8 alusel tehtud ettepanekutega. Komiteelt ja osalisriigilt nõutakse samuti (see on artiklis 3 mainitud koostöö ilmekas näide), et nad otsiksid lahendust, kuidas komitee saaks kiiresti ja tõhusalt oma ülesandeid täita. Üks artiklis märgitud võimalusi on näiteks see, et juhul kui rahvusliku julgeoleku kaalutlustel taotletakse konkreetsele kohta kavandatud visiidi ärajätmist, siis viiakse mis tahes selles kohas kinnipeetav isik üle teise kohta, kus komiteel on võimalik teda külastada. Ühtlasi sätestatakse käesolevas lõikes, et kui visiit mingisse kohta edasi lükatakse, siis tagab osalisriik komiteele täieliku info isikutest, keda seal kinni peetakse.

Artikkel 10

Lõige 1

73. See lõige käsitleb aruannet, mille komitee peab koostama pärast iga visiiti. Aruanne tugineb visiteerimisel tuvastatud faktidele ning selles on võetud arvesse kõiki märkusi, mida külastatud riik soovib teha. Samuti sisaldab aruanne komitee poolt vajalikuks peetavaid soovitusi, kusjuures iga sellise soovituse eesmärk on tugevdada vabaduse kaotanud isikute kaitset. Külastatud riigile edastatud aruanne ei pea ilmtingimata sisaldama kogu infot, mille komitee on visiidi käigus saanud (nt. teatavate küsitluste üleskirjutused).

Lõige 2

74. Teatud tingimustel, mida mainitakse käesolevas sättes, võib komitee pärast seda, kui külastatud riigil on olnud võimalus teatada oma seisukohad, langetada otsuste esineda asjakohase avaldusega. Komitee võib rakendada oma eriõigust esineda avaldusega, kui riik ei soostu tegema koostööd või keeldub astumast samme, mis komitee soovitude kohaselt on olukorra parandamiseks vajalikud. Arvestades sellise otsuse tähtsust, võib selle langetada ainult kvalifitseeritud häälteenamusega. Enne kui kasutada mainitud võimalust juhul, kui riik keeldub olukorda parandamast, peab komitee arvesse võtma kõiki asjaolusid, mis võivad takistada riiki seda tegemast.

75. Komiteel on suur otsustusvabadus, millist osa avalikustada, kuid samas peab ta tagama, et ei avalikustataks konfidentsiaalseks kasutamiseks mõeldud infot, mis puudutab käimasolevat juurdlust.

Artikkel 11

Lõige 1

76. Lõige sätestab komitee tegevuse konfidentsiaalsuse. Komitee info võib sisaldada tema enda tuvastatud fakte, muudest allikatest saadud infot ning infot, mille ta ise on kogunud.

Lõige 2

77. Selles lõikes sõnastatakse põhimõte, et riigi soovi korral peab komitee avaldama oma aruande ja riigipoolsed kommentaarid. Kui riik ise avalikustab aruande, tuleb see avalikustada terviklikult.

Lõige 3

78. Lõikes sätestatakse, et isikuid puudutavat infot ei tohi avaldada ilma asjaosalise isiku selgesõnalise nõusolekuta. See ei tähenda aga, et sellist infot ei võiks avaldada juhul, kui isikut ei avalikustata või kui see isik ei selgu kontekstist.

Artikkel 12

79. Igal aastal annab komitee Ministrite Komiteele üle oma tegevuse üldaruande. Aruanne, mis seejärel edastatakse assambleele ning avaldatakse, peaks sisaldama infot komitee ülesehituse ja tema töö organisatsioonilise ning sisulise külje kohta, kusjuures kindlasti tuleks ära märkida külastatud riigid. Aruannet koostades peab komitee loomulikult arvestama artikli 11 sätteid, mis puudutavad teatud liiki info ja andmete konfidentsiaalsust.

Artikkel 13

80. Kooskõlas käesoleva sättega peavad komitee liikmed ning eksperdid ja muud komiteed abistavad isikud säilitama konfidentsiaalsuse; see kohustus kehtib isegi pärast nende ametisoleku aja lõppu. Nõue hõlmab kõiki fakte või kogu infot, mis on komitee liikmetele või muudele mainitud isikutele saanud teatavaks oma ülesannete täitmisel visiitide käigus või mis tahes muul ajal.

Artikkel 14

Lõige 1

81. See lõige sätestab põhimõtte, et komiteed abistavate isikute nimed tuleb ära märkida artikli 8 1. lõike alusel edastatavas teates.

Lõige 2

82. Nagu komitee liikmedki, peavad eksperdid olema sõltumatud, erapooletud ja kättesaadavad (vrd. artikli 4 4. lõikega). Nad tegutsevad vastavalt komiteelt saadud juhenditele ja volitustele.

Lõige 3

83. Selles lõikes esitatakse tingimused, mille puhul riik võib keelduda lubamast mõnel komiteed abistaval isikul osaleda visiteerimisel või mingil konkreetsel visiidil mõnesse tema jurisdiktsioonile alluvasse kohta.

84. Seda õigust võib kasutada ainult erandjuhtudel ning esimesel võimalusel. Nii võib riik pärast vastava info saamist välistada mõne isiku osalemise ainult juhul, kui see isik tema arvates ei vasta käesoleva artikli lõikes 2 või artiklis 13 esitatud nõuetele. Sellega võib olla tegemist juhul, kui kõnealune isik on ilmutanud selle riigi suhtes erapoolikust või eiranud konfidentsiaalsuspõhimõtet.

85. Kui riik teatab, et mõni isik ei või visiidil osaleda, võib komitee esitada järelepärimise põhjuste kohta, arvestades seejuures, et nii järelepärimine ise kui saadav vastus on konfidentsiaalsed. Mainitud võimalus võib olla komiteele abiks teiste teda abistavate isikute määramisel.

86. Kui mõni komiteed abistav isik käitub visiidi ajal külalstatava riigi arvates kohatult (näiteks teeb poliitilisi või muid sarnaseid avaldusi), võib see riik paluda komiteed võtta mis tahes meetmeid, mida viimane sobivaks peab.

Artikkel 15

87. Hõlbustamiseks käesoleva konventsiooni artikli 8 1. lõike alusel toimuvat informeerimist, kohustab see säte osalisriike komiteele teatama, millise ametiasutusele tuleb teade edastada. Osalisriigid peavad komiteele teatavaks tegema ka isiku(te) nime(d), kes on määratud kontaktisikuks, et kergendada komitee tööd visiidi käigus.

Artikkel 16

88. Artikkel käsitleb komitee, tema liikmete ja ekspertide eesõigusi ja puutumatust. Selle aluseks on Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 59 ja Euroopa Nõukogu eesõigusi ja puutumatust käsitleva üldkõkkuleppe teine ja neljas protokoll.

Artikkel 17

Lõige 1

89. Lõige sätestab, et käesolevat konventsiooni ei saa rakendada, õigustamiseks kitsendusi kaitses, mille sätestavad muud rahvusvahelised või siseriiklikud õigusaktid. Käesolev konventsioon on ainult üks paljudest piinamise tõkestamise ning vabaduse kaotanud isikute kaitse tugevdamise abinõusid.

90. Asjaolu, et riigi enda ametiasutused on volitatud uurima olukorda käesolevas konventsioonis käsitletavates kohtades, ei ole piisav põhjendus, et komitee ei võiks otsustada korraldada visiiti. Küll aga võib komitee, lähtudes käesoleva konventsiooni rakendamisel valitsevast koostöövaimust, võtta enne otsuse langetamist ühendust pädevate siseriiklike ametiasutustega (vrd. 33. ja 34. punktiga).

Lõige 2

91. Lõikes käsitletakse seda erilist suhet, mis on uuel konventsioonil ning Euroopa inimõiguste konventsioonil, mille osalised on kõik Euroopa Nõukogu liikmesriigid (seosele viimasega viidatakse preambulas). Käesolev konventsioon ei mõjuta osalisriikide kohustusi, mis tulenevad Euroopa inimõiguste konventsioonist. Sama kehtib ka pädevuse kohta, mis mainitud konventsiooni alusel on antud Euroopa Inimõiguste Kohtule ja Euroopa Inimõiguste Komisjonile ning Ministrite Komiteele. Vastavalt sellele ja mainitud organite väljakujunenud pädevust arvestades ei tegele käesoleva konventsiooni alusel loodav komitee küsimustega, mis on üles kerkinud seoses nende organite poolt käsitletavate kaasustega; samuti ei anna ta omapoolseid tõlgendusi Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni sätetele.

---

92. Eriti oluline on, et ei kitsene Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 25 üksikisikule antud õigus esitada petitsioon. See tähendab, et kui komitee on uurinud mõne isiku juhtumit, kes hiljem pöördub Inimõiguste Komisjoni poole kaebusega, et ta on mainitud konventsiooni sätete eiramise ohver, siis ei lükata tema petitsiooni selle konventsiooni artikli 27 1. lõike punkti b alusel tagasi.

Lõige 3

93. Artiklist 2 järeldeb, et konventsioon kehtib võrdselt rahu- ja sõjaajal. Samas peeti vajalikuks võtta arvesse teisi rahvusvahelisi õigusakte, eriti Genfi konventsioone 12. augustist 1949. a. ja protkoll 8. juunist 1977. a.. Relvakonflikti puhul, olgu see rahvusvaheline või mitte, tuleb esimuslikult rakendada Genfi konventsioone, mis tähendab, et selliseid visiite sooritavad Punase Risti Rahvusvahelise Komitee (ICRC) delegaadid või liikmed¹. Seejuures võib komitee siiski külastada teatud kohti (eriti kui relvakonflikt ei ole rahvusvaheline), kus ICRC visiidid ei ole olnud tulemuslikud või regulaarsed. Teiselt poolt ei hõlma käesolev säte visiite, mida ICRC teeb kinnipeetavate juurde rahuajal mingis konkreetses riigis kahepoolsete lepingute alusel (väljaspool Genfi konventsiooni raamistikku). Selliste juhtude suhtes peab komitee võtma seisukoha, arvestades üldist olukorda ning konkreetselt nende isikute olukorda, keda neil visiitidel võidakse külastada.

94. Konventsiooni koostajad otsustasid Genfi konventsioone eraldi esile tõsta mitte ainult seepärast, et ICRC-l on selles valdkonnas erilised kogemused ja pädevus, vaid ka seetõttu, et tema funktsioonid ja meetodid on väga lähedased uue komitee omadele. Seetõttu tundus olevat eriti vajalik täpsustada kummagi organi kompetentsi.

Artiklid 18-23

95. Need artiklid, mis sisaldavad konventsiooni lõppsätteid, vastavad Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee poolt heaks kiidetud näidistele.

Artikli 21 puhul tuleb märkida, et valiti variant, mis välistab möönduste tegemise võimaluse.

---

¹ Vt. eriti Genfi konventsiooni 126. artiklit ja 4. konventsiooni 143. artiklit.

Täiendav informatsioon:

Secretariat of the CPT
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
France

Telefon: +33 (0)3 88 41 20 00

Faks: +33 (0)3 88 41 27 72

e-post: cptdoc@coe.int

Internet: www.cpt.coe.int

Ametlik versioon inglise ja prantsuse keeles.
Teised keeled – tõlked.

Strasbourg, 26.11.1987

Kaanefoto: © Euroopa Nõukogu